

বিভিন্ন দিনৰ কবিতা

হীৰেণ ভট্টাচাৰ্য

Bivinna Dinor Kavita : Collected poems (in Assamese) of Hiren Bhattacharjya, Gauhati-781003. 1st Impression 10th September '74 ; 2nd Impression : 10th October ; '74 ; Published by SUHRID, Gauhati-781003.

Copy Right : Hiren Bhattacharjya

তৃতীয় মুদ্রণ : জানুৱাৰী ১৯৭৭

প্ৰকাশক : সুহৃদ, গুৱাহাটী, ৭৮১০০৩

ৰচনাকাল : ১৯৭০-৭৪ চন

ছপা : শ্ৰীভূমি মুদ্ৰণিকা, কলিকতা-৭০০০১৩

মূল্য : ৪.৫০ টকা মাথোন

পৰিবেশক :

লয়াছ' বুক ষ্টল, গুৱাহাটী

ব্যক্তিগত

মোৰ এই সংকলনৰ কবিতাকেইটা ১৯৭০-৭৪ চনৰ ভিতৰৰ ৰচনা। সংকলনটো, সজাওঁতে কবিতাৰ কালক্ৰম লক্ষ্য ৰখা হৈছে। আৰু, যদিও একেটা শিৰোনামাৰেই অন্তৰ্ভুক্ত 'জোনাকী-মন'ৰ প্ৰত্যেকটো কবিতাই স্বয়ংসম্পূৰ্ণ। আহি কাকত চোৱাৰে পৰা ছপালৈকে মোৰ বন্ধু শ্ৰীসনৎ বসু আৰু ভাই শ্ৰীমান চুণীয়ে মোক এনেভাবে সহায় কৰি দিছে যে তেওঁলোকৰ নামকেইটা মোৰ সংকলনৰ সোঁৱৰণী হৈ সদায় থাকিব।

ছীৰেণ ভট্টাচাৰ্য

৮. ৮. ৭৪

চিৰিয়াখানা পথ

গুৱাহাটী-৭৮১০০৩

কবিতা-ক্ৰম

তেজৰ আখৰেৰে ॥৫॥ প্ৰেমৰ পিঞ্জৰ ॥৬॥ তাই ॥৭॥ সিবাই সিবাই ॥৮॥
 লাঞ্ছিত সূৰ্য ॥৯॥ ব'বাগী-বীণ ॥১০॥ ব্যৰ্থ শব ॥১১॥ জিৰণি : যৌতিয়া
 যন্ত্ৰণা ॥১২॥ জোনাকী-মন ॥১৩॥ জোনাকী মন : হেমন্তৰ কেইটামান কবিতা
 ॥১৪॥ ভোগালি ॥১৫॥ উভতি অহাৰ গান ॥১৬॥ এন্ধাৰত সাপ ॥১৭॥
 মই পাতালৰ এন্ধাৰেৰে ॥১৮॥ প্ৰাৰ্থনা শেষৰ কবিতা ॥১৯॥ অশ্রুৰ প্ৰচ্ছায়া
 ॥২০॥ দেশ আৰু অন্যান্য বিষয়ক ॥২১॥ বসন্তৰ এদিন ॥২২॥ কাতৰ বাঁহী
 ॥২৩॥ প্ৰতীক্ষা ॥২৪॥ এদিন শব ॥২৫॥ স্থিৰচিত্ত ॥২৬॥ জন্মদিন
 ॥২৭॥ কবিৰ সভাত ॥২৮॥ কি ফুল ফুলিছে ॥২৯॥ ছাঁ ॥৩০॥ কবিতাৰ
 কাৰণে: একক প্ৰাৰ্থনা ॥৩১॥ মোৰ আৰু পৃথিবীৰ ॥৩২॥ ধুমুহাৰ বাতি
 ॥৩৩॥ মৃত্যু ॥৩৪॥ দৃশ্যান্তৰ কবিতা ॥৩৫॥ মোৰ এই শব্দবোৰ ॥৩৬॥
 সাংকেতিক ধ্বনি ॥৩৭॥ পৃথিবী মোৰ কবিতা ॥৩৮॥ কবিৰ হাতৰ ছবি
 ॥৩৯॥ প্ৰয়াত কবিৰ স্মৰণত ॥৪০॥ গবখীয়া ল'ৰাৰ গীত শুনি ॥৪১॥
 আকৌ দেশ ॥৪২॥ কবিতা যৌতিয়া ॥৪৩॥ স্বদেশ স্বকাল ॥৪৪॥

তেজৰ আখৰেৰে

“ইমান অলপতে বিচলিত হ'লে
 তোমাৰ বাবু কেনেকৈ চলে?”
 শিল্পী এন্ধাৰে মোক এইবুলি ক'লে।

কবি মই নাছিলো কোনোকালে
 ব্যৰ্থতাৰ এন্ধাৰে মোক মাথো
 সত্যক সহজে ল'বলৈ শিকালে।

কবি মই নাছিলো কোনোকালে॥

প্রেমব পিঞ্জব

মই
এক আচৰিত
প্রেমব পিঞ্জবত
বন্দী।

মোৰ
দুৰাবৰ অদৰ্শত
তুমি।

যেন সোণালী শস্যভূমি ॥

মই
প্রেমব পিঞ্জবত
বন্দী.....

১৯৭০

তাই

[প্রাৰ্থনাৰ দৰে কব্ধণ]

মই
তাইৰ বুকুত হাত থ'লো :
পাঁচোটা আঙুলিত
মোৰ ফুলৰ সদ্বাস।

তাইৰ
প্ৰতিটো আঘাততে
মই চুমা খালো :
মোৰ
শব্দকান গুঁঠত
এপাহ দূপাহকৈ
সাতোপাহ কব্ধণ গোলাপ।

মই
তাইৰ বুকুত হাত থ'লো :
আন্দোলিত আঙুলিত
মোৰ ফুলৰ লয়লাস।

১৯৭০]

সিবাই সিবাই

কালি বাতি মেঘে গাজিছিল
মোৰ সিবাই সিবাই বিজুলী বেগেৰে
নামি আহিছিল শেষ বাৰিষাৰ মেঘ।

কালি বাতি মেঘে গাজিছিল
কাৰ কুমাৰী কেশৰ অগাধ এন্ধাৰে
ঢাকি বাখিছিল গোলাপ বঙৰ তেজ।

কালি গোটেই বাতি মেঘে গাজিছিল
মোৰ শিবাই শিবাই শেষ বাৰিষাৰ মেঘ।

লাঞ্ছিত সূৰ্য

ব'দ গৈ গৈ ঢালি পৰে সূৰ্য।
দ্রুত বাতিৰ অন্তৰীক্ষৰ
অন্ধকাৰত জ্বলে কালপদব্দৰ
তবোৱাল অনিবাৰ্য।

মই কবি, সীমিত মোৰ সামৰ্থ্য।
আলিদোমোজাৰ ভূতগ্ৰস্ত প্রহৰীৰ
কৃতঘ্ন পিতলৰ সূহৰ্দ্ৰবিয়ে
বিপৰ্যস্ত কৰে মোৰ কাব্যৰ অৰ্থ।

ব'দ গৈ গৈ ঢালি পৰে সূৰ্য সূৰ্য ॥

ব'বাগী-বীণ

ইয়াতকৈ
আবু কি হ'ব পাৰে
তীৰ বাগী
যি
প্ৰেমত মই
ব'বাগী?

য'তেই
তোমাৰ প্ৰেমৰ সুৰাভি
তাতেই
মোৰ বীণৰ তাঁৰ আছে
লাগি।

মই
তোমাৰ প্ৰেমত স'চাকৈ
ব'বাগী

১৯৭০

ব্যৰ্থ-শব

মই মৰি গৈছো
ভিতৰে ভিতৰে।
এই যে কথাপাতো, গান শুনো
(আনকি তোমাৰ গানো!)
সেয়া অভ্যাস।

পানীৰ তলত
থাকে জানো মৰা মাছ!

আচলতে
মই মৰি গৈছো
তিলে তিলে।

বৰ কষ্টকৰ এই উশাহ॥

১৯৭১

ছায়াশ্ৰয়ী উন্মিভদৰ মগ্নতাত
শুই আছে মোৰ হৃদয় ইয়াত।
ইতস্ততঃ পোহৰৰ সোণোৱালী
বেথাৰ অনুৰংগ জটিলতা।

বতাহত বন্ধ উন্মিভদৰ পাত।
তোমাৰ সুবাস ভবা বাতিৰ মায়াত
ফুলিৰ স্নিগ্ধ তবা ; ছায়াশ্ৰয়ী
হৃদয়ত আপাতত দীনতা।

উন্মিভদৰ মগ্নতাবে শুই আছে ইয়াত
হৃদয়—যেতিয়া যন্ত্ৰণা.....

১]

মেঘবোৰ ফুলি উঠে বতাহ বলিলে,
চৌৱে চৌৱে বাঢ়ি আহে নদী।
নতজানু মনে সোঁতত মুখ থৈ ক'লে
মনে মনে : জাপ দিওঁ যদি!

২]

মৃগধ বাতিৰ দিলবুৰাত কাৰ জোনাকী হাত।
বৃন্দধবাস অন্ধকাৰত অনুভব কৰিলো অকস্মাৎ
বৰ্ষণ-জাগ্ৰত বকুলৰ নিৰ্ভাৰ নিৰ্যাস॥

৩]

জানো সঠিক, তেজৰ সমুদ্ৰত আছে প্ৰেমৰ দ্বীপ।
উপমাৰ নকবো অপচয়, প্ৰেম নিৰ্জনতাৰেই প্ৰতীক॥

১০]

মোৰ ইচ্ছাৰ হৰিণা পোৱালিটো নিতাল মাৰি বহি আছে।
বতাহ কমিলেই সি লব মাৰি যাব সোঁ জুৰিটোৰ ফালে,
আটায়ে জানে পিয়াহত জিভা শুকাই কেলৈ বতাহ বলিলে॥

১১]

গোঁৱাৰ মোমাখিটোৰ দৰে
উৰি গৈ বাবে বাবে ফুল বুলি হুলতেই পৰে
মোৰ দখ, মোৰ ভালপোৱা।

১২]

আজি কিছু দিনৰ পৰাই মোৰ অসুখ।
বৰ অলপতে ভাগি পৰো ;
বুকুৰ অদৃশ্যত মোৰ স্বপ্নৰ উদ্যান-আলোক॥

১৩]

মোৰ মগ্ন চেতনাত পাহাড়, নদী সূৰ্যোদয়, সূৰ্যাস্ত ইত্যাদি।
ইয়াৰে ক'বাত তুমি আপোনমনে বাঁহীটি বজোৱা যদি!

১৪]

মোৰ বুকুত এডাল হুল,
ফুল-বুলবুল আটায়ে হুলস্থূল কৰি দিলে
হুলতো নহয় কৰি, তোমাৰ ভুল।

১৫]

ভৰিত ঢৌৰ নুপুৰ, বুকুত ব'দৰ সোণোৱালী তাঁৰ বন্ধা আত্মঘাতী
এখন নদী ইয়াত পৰি আছে, শুকান বালিত কাঙাল হাতপাতি!

১৬]

তুমি চকু মেলি দিলা
থমথমকৈ বহি থাকিল ক'লা দৃটা পখিলা!

১৭]

কাৰ প্ৰেমৰ সীমা চৰ্মি
হৃদয় মোৰ তব্দ-ছাঁয়াৰ সততাকাংক্ষি কব্দণ মব্দভূমি!

১৮]

জানো, মোৰ অনুভূতিৰ সোণৰ দূৱাৰ খুলি
কোনোবা কব্দণ গধূলি উৰি যাব হেমন্তৰ ব্দলব্দলি।

১৯]

মোৰ স্দখ অস্দখৰ মাজত
গঢ়ি উঠা এটা চবাইৰ চ্দব্দবী।
কথাই ন্দঠে স্দখৰ দিনত
দ্দখৰ দিনতো থাকে ব্দকুজ্দৰি॥

২০]

নিঃসীম নীলিমাত থ'লো মোৰ হাত।
'আব্দ কি দিম, দ্দচক্দৰ হিম?'
ব্দকুত বাজিল কাৰ কব্দণ মাত॥

২১]

সহজ এন্ধাৰ, সহজতৰ মোৰ সহজাত দ্দখ:
প্ৰকৃততে দ্দখবোৰ সজ, সহজ আব্দ স্দনিশ্চিত।

২২]

বৃপালী বং চুলিত লাগিছে, বেয়া নেদেখি, লাগক
সোনালীখিনি মচি নিদিবা, বৃকুজুৰি বৈ থাকক।

২৩]

কবিতা যোঁবনৰ দত, নীলিমাৰ অমল-দৰ্পণ আকুল
মোৰ স্মিত-উদ্যানত তুমি প্ৰতিদিনেই একো একোটা ফুল।

২৪]

ফুলৰ গোল্ধত মোৰ ল'বালি।
ব'দালিত তুমি, সোণালী চুলি মেলি॥

২৫]

শূন্য তৃণ, তেজৰ কোঁহত কান্দে গান্ধীবহাৰা কোন অৰ্জুন।
স্বপ্ন মোৰ নিভৃত গৰ্ভৰ আধাৰত লালিত বিমূঢ় ভ্ৰূণ॥

২৬]

মৃত্যুওতো এটা শিল্প
জীৱনৰ কঠিন শিলত কটা নিৰ্লোভ ভাস্কৰ্য!

২৭]

মোৰ দেহাত নিদ্রাহীন প্ৰাৰ্থনাৰ ফুল:
স্বত্বতাৰ স্তব যেন পোহৰ-পদুম!

২৪]

ভাঙি পেলালো মাটিৰ ফুলদানি,
মোৰ অন্যমনস্ক মনৰ নিৰ্বিকাবত
ফুল ফুলি আছে এইকথা জানি।

২৯]

দুবত নদী, নদীত বন্দী কবুণ ধ্বনি।
মোৰ নিৰাভিমানেই হে পোহৰৰ দহিতা,
মোক হাতধৰি লৈ ব'লা দঃসহ শব্দ ভাঙি
বৈ অহা ঢৌবোৰৰ য'ত নিঃকিন আবম্ভণি॥

৩০]

চবাই উৰে মোৰ তেজৰ এন্ধাৰেৰে।
চকুলোৰ লুনীয়া গান শিৰশিবাই উঠে
শীৰ্ষ শিৰে শিৰে।

৩১]

অথনি ভবা কবিতা শাৰী : স্মৃতি মানেই টোপনি।
স্নোতস্বিনী শব্দৰ দিকবিদিক ধ্বনি-প্রতিধ্বনি॥

৩২]

ভঙা কলিজাত কোনে বিনায় :
কবিতা মোৰ দখৰ ঋতুৰ এপাহ খৰিকাজাই!

৩৩]

নাওঁ মোৰ নিজান ঘাটত,
হৃদয় শলিতা জ্বলে অপেক্ষাৰ অন্ধকাৰত।

৩৪]

সোঁৱৰণীৰ সোণৰ ভড়াল পুৰি ছাবখাৰ।
কৃতদাস হৃদয়ত অনুগত অগাধ এন্ধাৰ॥

৩৫]

মৰুময় প্ৰকাণ্ড আকাশখনত হঠাৎ মেঘৰ তুমুল কান্ধ,
ইফালে মেঘ, সিফালে বিদ্যুৎ তৰংগ।
ইয়াৰে মাজত কোন কবিৰ সতে দৃদণ্ড বহি
চেতনাৰ বুদ্ধিৰ মণিত অভিজ্ঞ আঙুলি থৈ আকাশলৈ চালো:
বৃষ্ণ বৃষ্ণত মোৰ মন্ত প্ৰকৃতিৰ অলক্ষ্য শিল্প।

৩৬]

কাৰ ইমান গৰজ যে মোক ব'দ আনি দিব,
সহজ হ'ব মোৰ কাতৰ উশাহ।
নীলিমাৰ নিমজ গালত
টপ কৰে চুমা এটা খাই ক'ম, বাঃ কি সুন্দৰ
জিলমিল এই ব'দৰ বতাহ!

৩৭]

ব'দৰ ভৰত ভাঙি পৰো পৰো ঘৰ।
খিৰিকী খুলিলেই মোৰ পঢ়াৰ মেজত
উৰি আহি পৰে একেটি চবাই, পাখিত
পৰাগ ; ঠোঁটত কবিতাৰ আখৰ॥

৩৮]

তুমি আঙুলিত জেতুকা বোলালে
ঘবমূরা নারে হেঙুলীয়া পাল তোলে!

৩৯]

তোমাৰ এটি দ্রুটি
তাতে ধৰা পৰে জোনাকৰ বহুতো দ্রুটি!

৪০]

মোৰ কবিতাৰ দিক্‌চৌ বাটত ব'দ লৈ উমলি থাকক
দুখময় সবল শব্দৰ প্ৰাৰ্থনা যেন চকুৰ লোতক।

৪১]

বুকুত বামধেনু বঙৰ গদ্যপদ দৃশ্যাবলী।
জনান্তিক কবি, কঠিন পাহাড়তলিত খন্তেক জিৰাই ল'লি
কোন নদীময় নাৰীৰ নয়নভৰা নিমন্ত্ৰণৰ পত্ৰ খুলি!

৪২]

মোৰ অহংকাৰৰ হাড় গুৰি কৰি দিয়ে অন্ধকাৰে।
দুঃস্বপ্নৰ মাজত বছৰ বছৰ কতকাল ধৰি গুৰি মৰে
লৱণ্যময় বস্তুম প্ৰভাত, মোৰ দুখৰ সিখন হাত!

৪৩]

ছাঁ মাথোন এখন্তেক,
আঙুলিত মোৰ অলেখ তপত ব'দৰ লেখ!

৪৪]

শূন্যগৰ্ভ স্বপ্নৰ বাউল হাতত বিস্ময় পৰিকীৰ্ণ প্ৰেমৰ বিমূৰ্ত্ত মূৰ্ত্তা :
মোৰ নিৰ্বোধ নিয়ত দুখ, তিলে তিলে তিস্ত অথচ তিলোত্তমা।

৪৫]

উলাহত গজে ভৰিৰ তলৰ ঘাঁহ, বতাহত মোৰ তপত হৃদমুনিয়াহ,
এটা সেউজীয়া চবাইৰ দেউকাৰ দুকাষ ভবা যেন দুখন আকাশ!

৪৬]

খিৰিকীখন খুলি দিয়া, আনন্দ বৈ পবক
দুখৰ মাজেৰে উৰি আহক ব'দৰ চিঠি!

৪৭]

পোহৰত মুখ থোঁৱা : তোমাৰ সুন্দৰ মুখ, তেজৰ উজ্জ্বলতা;
চকুৰ মণিত জ্বলক বহস্যময় ব'দৰ কথকতা!

৪৮]

মোৰ বিদীৰ্ণ প্ৰাত্যহিকতাত অমৰতা,
যাব, কবুৰ আঙুলিৰ কঠিন কুৰুচা-কাঠিত
পৃথিৱীৰ শূন্যতম কবিতা!

৪৯]

মোৰ অন্ধতাৰ চাৰিবেৰত সূৰ্যোদয়, সূৰ্যাস্তৰ সোণালী বহন!

৫০]

জ্বলি থকা ম'মডাল
মোৰ বুকুত থোঁৱা, গ'লি গ'লি পৰক পোহৰ-টোপাল,
আততায়ী দিন, মোৰ অনাত্মীয় কাল!

৫১]

নিঃশেষিত চন্দন কাঠৰ শেষ বিন্দু হিম:
তোমাৰ নগ্ন-নাভিমূলত মূখ ঢাকি পৰি ব'ল মোৰ আসন্ধ্যাদিন!

৫২]

কাঁচৰ সিয়নিত দুখ, দুখৰ স্তুতি,
মোৰ গাত হাত থলেই পাবা হীৰেণ নামৰ কবি
পদচাৰী নদীৰ সোঁতত উতলা দুখৰ অনুভূতি!

৫৩]

ধনু যেন টনটন মেবদণ্ড, নিজস্ব নিয়মে উৰি যায় স্বপ্নৰ সারলীল কাঁড়।
মই মাথো সেই মূহুৰ্তটো জানিব খোজো, যাৰ স্বপ্নময় তৎকালীনতাৰ
সিপাবে বহস্যৰ অনন্ত অপাৰ দুৰাৰ!

৫৪]

মোৰ প্ৰতিটো শব্দ, অব্যবহৃত গম্ভীৰ ভয়াবহতাত মধ্যাহ্নৰ সূৰ্যটোৰ দৰে থৰ
সিহঁতৰ জ্যোতিষ্ক শৰীৰৰ সৰ্বস্বত ব্ৰহ্ম হৰিণৰ আকণ্ঠবিহ্বল চিঞৰ।

৫৫]

দুখৰ মাটিত মই শূন্য আছো: শিতানত মোৰ সপোনৰ সাঁচাৰ কাঠি;
মেহগনি বগুৰ আকাশখনত এখুঁজি দুখুঁজি খোজ গণি গণি ৰাতি
দেও দি আহে বৃপালী বগুৰ হৰিণা পোৱালি এটি!

৫৬]

জুই ফুলজোপা চুই দিওঁতেই খিলাখিলাই উঠিল:
তোমাবো যে কথা! বুমালেবে বান্ধি নিবা
আবেলিব কবিতা!

মোৰ বুমালৰ বেচমৰ আঁহে আঁহে লাগি ব'ল
সেউজীয়া পাতৰ চকুত সেমেকা
অনন্ত নীৰবতা।

৫৭]

ব'দ গ'লেই চকীখন টানি বাহিবত ব'হো:
চকুৰ মণি বা তৰ্জনী আঙুলি আগৰ এটোপাল পানী
দেখিলেই ক'ব পাৰি, শাবী শাবী গছৰ ছাঁ বিলব বুকুত লুকাল কেনি
গভীৰতা জানি নে নেজানি।

৫৮]

মোৰ কৃশ হাতেৰে কাটি আনিলো তিলোত্তমা শিল্পৰ কঠিন হাড়;
ব'দৰ বঙৰ জবী, চকুৰ বঙৰ আকাশ, স্বগত চিন্তাৰ বিকল্প হীন সম্ভাৰ।

৫৯]

গভীৰতী মাটিৰ এডিঙি ব'দত হাত থৈ উমান ল'লো: ক'ত পানী,
ক'ত শস্যৰ সন্ধান; অনাগত দিনৰ অনুচ্চাৰিত বিস্ময়-বাণী!

৬০]

কলম কামুৰি মই বহি আছো শব্দৰ দ'ল সাজি।
সমুখত মোৰ অপোৰুষেয় অভিজ্ঞতাৰ মণি-মুক্তাবাজি!

৬১]

পদুমৰ শিপাত পানী, পানীৰ তলৰ মাটি, পাতত
জিলিকে শিপা ছুই অহা পানীৰ টোপাল,
ক'ব তই এতিয়া কি বুলি ক'ব : আতুৰ জিভাত
পানী নাই মবুভূমি, পানী ক'ত শুকাল?

আকালৰ পানী, পাতালৰ পানী, তোৰ যত বাণী ক্ষোভত
মৰে ডেই পুৰি; সত্যসন্ধ ত্ৰিকাল।

৬২]

মোৰ পৰা দূৰত, স্নিগ্ধতাৰ ফালে মন্দিৰৰ ছাঁ,
সৰ্বজ্ঞা পৰিপূৰ্ণতাৰ অনন্তৰা আদিগংগা!

৬৩]

মোৰ শিল-শৰীৰত শায়িত শিল্পিত এখন নদী,
স্তম্ভতাৰ মন্দাকিনী য'ত বয় নিবৰাধি।

৬৪]

বৰ গহ্বৰোপাৰ তলত ব'ৰাগী শূই আছে:
ছাঁত বিয়পি পৰিছে কৰতলগত আনন্দ, কণ্ঠলগ্নৰ স্বৰ্গ!"

জোনাকী-মন

[হেমন্তৰ কেইটামান কবিতা]

১]

হেমন্তৰ হিমাত বতাহ ক'পে
সন্ধ্যাৰ দোল্‌নাত,
সুৰ্মথিৰা বনৰ যেন সৌ মৌমাথিজাক!

২]

মোৰ ইচ্ছা আবু অপেক্ষাৰ মাজত
বিব বিব হেমন্ত!

৩]

হেমন্ত বৰ বিষাদৰ ঋতু,
বন্দনাত ক'পে গৰ্ভিণী ধানৰ মৃদুগন্ধী সৰল বুকু!

ভোগালি

তুমিতো জানায়
এই কবিব আব্দ একো নাই।
এটাই মাথো কামিজ
তারো ছিগোঁ ছিগোঁ চিলাই।

প্রেম নিশ্চয় এনেকুরাই
আবরণ খুঁলি হৃদয় জুড়ায়॥

১৯৭১]

উভতি অহাব গান

মনব
মুগ্ধছায়াত
প্রভাবিত সপোনব
উচ্ছ্বসিত তবা,
হৃদয়ত
অব্যব বস্তুম স্তব্ধতা.....

এতিয়া
মই অকাতবে
আঁতৰি আহিব পাৰো
তোমাৰ কাষৰ পৰা।

তোমাৰ কাষৰ পৰা.....

১৯৭১]

এন্ধাবত সাপ

মই এন্ধাব সোপানেবে
গৈ আছে গোপনে গোপনে
গৈ আছে.....

সমুখত
আঁকিবাক এডাল সাপ।

আবু এটা ঢাপ
আবু এটা মাথোন ঢাপ.....

পাব হ'ম
বগা-ক'লা পাহ কটা সাপ।

মোৰ চিকমিক তবোৱালে
খুঁলিৰ নোৱাৰে দেখোন লোহাৰ খাপ!

আবু এটা ঢাপ
আবু এটা মাথোন ঢাপ.....

প্ৰেমৰ ভোমোৰাৰ পাখিৰ নীলাত
মোৰ বিষাদ বিষন্ন হাত।

আবু এটা ঢাপ
আবু এটা মাথোন ঢাপ.....

সমুখত
আঁকিবাক এডাল ভয়াল সাপ।

মই পাতালৰ এন্ধাবেবে

এক অলৌকিক জলস্ৰোতে
মোক মাইল মাইল নিতাল পাতালৰ এন্ধাবেবে
উটুৱাই নিছে: সৰ্বাংগ মোৰ দুখৰ জলত নিমগ্ন।

মোৰ দুখবোৰ আচলতে
প্ৰতিটো স্বৰেবে স্বচ্ছন্দে উঠা-নমা কৰা গানৰ দৰে
সহজ আবু সহ্য কৰিব নোৱাৰাকৈ তীৰ।

এক অদৃশ্য দুখৰ অনুপম গভীৰত
মই আকণ্ঠ নিমজ্জিত!

প্ৰাৰ্থনা শেষৰ কবিতা

তোমাৰ বসন্তৰ আকাশময়তাত
মোৰ হেজাৰ হেজাৰ বছৰ প্ৰাৰ্থনা শেষৰ
স্বৰ্গীয় দিগন্ত, যাৰ সোপানত থিয় দি
মই দেখিছো পৰিণতিৰ নিয়তি, স্বৰ্গ দূৰ,
দূৰ অতি।

ভয়াবহ জড়তাই কামুৰি ধৰিছে মোৰ
হৃদয়, মোক লৈ ব'লা অনতিদূৰ প্ৰেমৰ
পান্থশালাৰ হিৰণ্ময় সোপানেৰে তুলি,
নিসৰ্গৰ বৃক্ষই পাহৰিলে প্ৰতিশ্ৰুতি, স্বৰ্গ দূৰ,
দূৰ অতি।

কাতৰ জিভাত মোৰ অনন্তকাল,
প্ৰাৰ্থনাৰ ভগ্নস্বৰত ঈশ্বৰৰ অম্বিতীয় দ্যুতি, স্বৰ্গ দূৰ,
দূৰ অতি।

১৯৭১

অশ্রুৰ প্ৰচ্ছায়া

মই

হাতৰ মূঠি খুলি দিলো:
একো অনা নাই তোমাৰ পৰা।
নগণ্য এটি অশ্রুমুদ্ৰাৰ প্ৰচ্ছায়া
মোৰ হাতৰ তলুৱাত:
মোৰ সকলো দুখ; একোটি স্বপ্ন।

মই

একো অনা নাই তোমাৰ পৰা
মোৰ দুহাত শূন্য.....

১৯৭১

১]

দেশ বদলি ক'লে আদেশ নেলাগে
মোৰ তুম্বদলি তেজত টগবগাই উঠে
এহেজাব এটা বগুৱা ঘোঁৰা!

২]

মোৰ শব্দৰ শোভাযাত্রা হওঁক, ক্লব-কুটিল বাতিৰ প্ৰহৰী হওঁক
তিৰবিবাই থাকক বিক্ষোভৰ চোকা তৰোৱাল, টলমল শব্দৰ
উচ্ছ্বাসিত তেজৰ প্ৰবাহে প্ৰবাহে।

৩]

মোৰ কামিজত ফুটি উঠে কাতৰতা, ক্ষীণ হয় ঘনিষ্ঠ উশাহ;
গভীৰত বৰ অস্বস্তি, বৰ অস্থিৰতা। সতৰ্ক প্ৰহৰী বতাহ
হঠাৎ কোঁতহলী হৈ পানীত যিদৰে নচুৱায় মাছ
মোৰ চোঁকাষে উদ্যত মৃত্যু; মৃত্যুৰ কৌশলী হাত
অথবা, মৃত্যুজিৎ প্ৰতিভাৰ আচ্ছাদিত আভাষ।

১৯৭১

তোমাৰ শোৱনি কোঠা হৈ বতাহ
ব'দৰ সতে হাত ধৰাধৰি কৰি আহি
মোৰ নিচেই কাষত বহিল, পিঠিত আঙুলি
বুলাই, মোৰ কান্ধত মূৰ থৈ দহাতেৰে
মেলি ধৰিলে চম্পক ফুলৰ আধা গংথা মালাধাৰি:
আলোকিত বামধেনুখনৰ দৰে।

১৯৭২

কাতব-বাঁহী

ভঙা টোপনিৰ বঙা-জোন গল্পৰ এন্ধাবেবে আহি
হঠাৎ থমক খায় ব'ল তোমাৰ মূখৰ নীৰবতাত, পাহি
জাপ খোৱা পদুম কলিৰ দৰে তোমাৰ মূখ, বতাহৰ
আঁচোৰ লাগো নেলাগোতেই উঠিল কৰ্ণপ পদুম-গুঁঠৰ
তুলবুল টো [নাওঁ হেঙুলীয়া, ব'ঠা হেঙুলীয়া] এনেকৈয়ে খেলি
জোনটো থাকক তোমাৰ লগত, এন্ধাবৰ কোমল বিছনাত
আবু কিছূপৰ থাকক পৰি ভাগবুৱা বেলি.....

সপোনত শূনি নে নৃশূনি বাতিৰ এই কাতব-বাঁহী?

১৯৭২

প্রতীক্ষা

প্রতীক্ষাৰ আহত দিন, শূন্যেৰে জপিয়াই কোন

মায়াবী হৰিণ!

কালি বাতি মোৰ এক তিল টোপনি নাছিল;

মৃগ-নিয়তিৰ কোলাত আকাংক্ষাৰ বীজ, নক্ষত্ৰৰ চকচক চকু, সূঠাম আটল
বাতিৰ গাত জলদগম্ভীৰ হৰিণৰ মাত
সগৰ্বে বিলীন।

মোৰ এক তিল টোপনি নাছিল, হাতৰ মূঠিত মোৰ দুখৰ ডালিম!!

১৯৭২

সুখী শেরালিৰ উৰণীয়া গোল্ড, তোমাৰ অমল শৰীৰৰ
শৰৎময় সোণোৱালী ছাঁ, ফট্‌ফটীয়া বিলৰ পানীৰ সুশীতল শব্দ
মোৰ গাৰ কাষেৰে গুৰিছ যায় নিৰ্বিঘ্নে.....

প্ৰতিটো ফুলৰ সুবাসতেই মোৰ ইচ্ছা, মোতেই যেন তাৰ উৎস ;
মোৰ ভিতৰৰ মানুহটো ধূলিৰ দৰে উৰে
স্বৰ্ণাভ প্ৰতিবেশীৰ উদ্বেগৰ মাজেৰে।

১৯৭২]

১]

মোৰ চকুৰ আগৰ সোণালী সাগৰ, কেনি গুৰিছ যায় বৃপালী মাছ?
ধান কাটি দাৰনি তাতৰ পাটত, হাতত তিৰেবিৰাই অপ্সৰী বাচ,
ব'দ-ঘাই পথাৰৰ শুকাল এতিয়া লখিমী ভৰিৰ শূৰনি সাঁচ।

২]

আঁহো বুলি মই ওলাই আহিব নোৱাৰো, কপাহী কামিজটো পিন্ধাতেই
ইমান পৰ।
দেখিছাই দেখোন, লাই-লেচাই বুলিবৰ দুখ ঢাকি থোৱা মোৰ
আটোম-টোকাৰি ঘৰ,
কেনেকৈ আঁহো পদূলিমূৰৰ ধূলিয়ৰি মাধবীজোপাত নজুলিলে
জোনাকী-পোহৰ!

১৯৭২]

মোক বাতিটোৰ বাবে
ওভোটাই দিয়া মোৰ ল'ৰালি,
আইব কোলাত আকৌ এবেলি শূম:
লাই হালে জালে আবেলি বতাহে..... ॥

মোৰ সোঁৱৰণী গুৰ্মি উঠে
নিবল-সময়ৰ সুগন্ধ তেজৰ প্ৰবাহে প্ৰবাহে ॥

১৯৭২]

দিখোঁ নে ভোগদৈ নজনাকৈ পাৰ হৈ আহি নৈ, পলসুৱা মাটিত
বালিহাঁহ এজাক বৈ আছেহি; মাতত সিহঁতৰ সূৰ্যাস্তৰ হাট,
উজান-নাৱৰ পালত বদৰ দিলে বেলি, এনেকুৱা এটা গোমা আবেলি
আমি দূৰত বহি খেলি আছো সাঁথৰ ভঙাৰ খেল, দৈববিপাক
বুকুৰ শেল টানি আনি লেখিছো কবিতা: বালিহাঁহজাক
উৰি যাব, উৰি যাব পলসুৱা মাটিত এৰি থৈ কোমল ছাঁ,
কবিৰ সমৰ্পিত জীৱন হাঁহাকাৰ কবি তোলা শূন্যতা!

১৯৭২

কি ফুল ফুলিছে

কি ফুল ফুলিছে? কে তে কী!

কাঁইটেবে ফুলপাহ ঢাকি গছজোপাই ক'লে:
ছিঙি নিবা নেকি?

ফুলপাহ ছিঙাব মোৰ জানো সাহ হ'ব

ফুলপাহ ছিঙাব সাহ?

কাঁইটীয়া পাত কাটি ফুল ছিঙাব হেপাহ!

কি ফুল ফুলিছে? বতাহত উৰি আহে বেগু.....

আবু মই?

দৰত বহি বিচাৰিছো কি?

ফুলৰ সুবাস?

ফুলৰ সুবাস! সোণোৱালী ফুলৰ সুবাস!

কি ফুল ফুলিছে? কেতেকী!

ছাঁ

গছৰ পৰা ছাঁ

এনেকৈ তেনেকৈ

উৰি গৈছে

যেন ক'ববালৈ গুছি যাব.....

গছৰ পৰা ছাঁ

এনেকৈ যেনেকৈ

উৰি গৈছে

যেন আন ছাঁয়াত মূখ থৈ ক'ব:

বুকুখন মোৰ মবুভূমি

হাত দি চোঁৱা তুমি: পুৰি নিব।

গছৰ পৰা ছাঁ

পাতৰ পৰা ছাঁ

ছাঁ মাটিৰ পৰা

উৰি গৈছে.....

কঠোৰতাত ঠেকা খাই উভতি আহে কবিৰ মাত, প্ৰতিবন্ধীহীন প্ৰতিধ্বনি।
কলমৰ আগত ক'পে প্ৰতিশ্ৰুত কবিতা, কবিৰ সত্তা। স্নায়ুভাৰত বিপন্ন
অন্নহীন কবিৰ নাতিউচ্চ কণ্ঠত শোকৰ শ্লেোক, শিল্পৰ স্বাধীনতা.....।
মোক এই কবিতাটো শেষ কৰিবলৈ দিয়া মোৰ নিচিনাকৈ, তেজৰ বাণী
বিবস্ম দেহৰ অবাঞ্ছনীয়তাত ছটফটাই মৰে, হাতত ভবিষ্যতৰ

অদ্ভুত পতাকা।

মোক অভয় দিয়া পৰিচিত শব্দবোৰৰ নিৰ্লিপ্ততা ভাঙি ছিঙি হাতুৰীৰে
চৰমাৰ কৰাৰ, অথবা বস্তুস্বল্পতাত মূৰ্খৰ নিষ্ফল বাস্তব টুকুৰা টুকুৰি
কৰা দূৰ্ধৰ্ষ তবোৱালৰ বিচক্ষণ তেজস্বিতা।

১]

কাৰ কাৰণে কবিতা, সূৰ্যৰ শূন্যতা? সমুখৰ বাট জলকতবক,
বাগুঁহাতৰ টিপত মৰে কুশীলব, জননীৰ বুকুত কাল যমুনা। কাৰ
কাৰণে কবিতা, সূৰ্যৰ তেজস্বিতা? শব্দহীদৰ হাড়
শিয়াল-কুকুৰৰ ভোজ, স্বাধীনতাৰ বিপন্ন মুখ, চমৎকাৰ
হা-হা ভাতৰ চিন্তা।

কাৰ কাৰণে কবিতা, তাপস কবিৰ তেজৰ শলিতা?

২]

মই এক বিপদাশ্রয়তন নাটকৰ গৰ্ভাংকৰ গভীৰ নাটকীয় মুহূৰ্তত, মোৰ
অসহায় চকুৰ আগত বিশাল শব্দকল্পদ্ৰুম, উদগ্ৰ জীৱন শক্তিত স্ফীত
শাখা প্ৰশাখাত উৎসৱান্ত ধুমুহাৰ কোলাহল; মুক্ত, উন্মত আৰু সুস্পষ্ট
বিবেকী বজ্ৰৰ নিৰ্ঘোষ। মোৰ অনুভূতিৰ বিপদজনক দুৱাৰ দুফাল কৰি
খোলা। যকৃতৰ সুখ-শ্ৰুত সুস্থতাই জানো সকলো? তোমাৰ লগত মোৰ
বিস্তৰ মতভেদ। বৰং যদিও দুষ্প্ৰাপ্য, তেজৰ স্বাভাৱিক বং মোৰ প্ৰিয়।
মই এনেধৰণৰ সৰ্বাত্মক সংকটৰ মুখামুখি যাব—এফালে নিৰ্বিষ
বাস্তব, আনফালে অসম্ভৱ ভবিষ্যৎ।

৩]

নিমিষতে ভাঙি পৰে মোৰ বুকুৰ ভিতৰৰ ঘৰ দূৰাৰ। তোমাক
বুকুত থৈ কৰা
মোৰ আশ্চৰ্য্য নিৰ্মাণ। ভয়ংকৰ ভাঙনৰ মূখত স্থিৰ দীৰ্ঘ পৰিশ্ৰমে গঢ়া
সুশোভিত উদ্যান। পাব হৈ আঁহো পিছল শিলৰ সাকো, ভবিষ্যতৰ গন্ধবহ
সপ্ৰতিভা বৰ্তমান। হাড়ে হাড়ে, বুকুৰ ভিতৰে ভিতৰে ভাঙে ঘৰ দূৰাৰ,
কলিজাত কতকাল পৰি থকা স্মৃতিময় গোলাপলতাৰ তিমিৰ প্ৰোথিত শিপা
ছিন্ন-বিচ্ছিন্ন। শ্বাসবোধী অভ্যন্তৰত পিপাসাৰ মৃদুৰ্ষা প্ৰাৰ্থনা:
মোৰ প্ৰকৃতি, মোৰ প্ৰিয়া, তুলি লোৱা মোৰ অপাপ-হৃদয় ধ্বংসস্থাপন পৰা।

৪]

তেজৰ অনুগত মোৰ এই অভীষ্ট শব্দবোৰৰ নিঃসংগতা
লগৰীয়াৰ চকুত ধূলি দি বালিঘৰ সাজি একান্তমনে
উমলি থকা ল'ৰাটোৰ দৰে এক অদ্ভুত আনন্দবোধত মগ্ন।
প্ৰতিটো শব্দৰ শৰীৰে শৰীৰে বিয়পি আছে মোৰ
আইৰ চাদৰৰ মোলান আঁচলত লাগি থকা কিংবদন্তিৰ কবুৰতা।

৫]

এনেকৈয়ে আছো: দুখ মোৰ কোলাৰ কেচুৱা, বাৰে বাৰে দুহাতেৰে
দাঙি ল'ব লাগে। জিভাত দুখৰ ঘৰৰ লোণ, ওকালত ওলাই আহে
ভাতৰ নিসনি। খং মোৰ সহজতে নুঠে। দায়িত্বশীল পিতাৰ দৰে
মই জানো খং কেনেকৈ সামৰি থ'ব লাগে; ক্ষমায়েই বা কাক বোলে।
প্ৰচুৰ দায়িত্ব মোৰ। দুখবোৰ তুলি-তালি মানুহ কৰাৰ গধুৰ দায়িত্ব,
একান্ততাত জুৰুৱালি-জুপুৰি নৰীয়া দেহা, কিবা এটা ক'ব খুজিলেই
আলজিভাৰ পৰা চিটিকি পৰে অজানিত তেজ মূখৰ ভিতৰে বাহিৰে॥

৬]

মোৰ অস্ত্ৰৰ শানিত মূখত সুগন্ধ সময়ৰ সেতুময়তা।
মোৰ স্নায়ুৰ বিচিত্ৰ বীণাৰ সহস্ৰ তাঁৰ কৃতজ্ঞতাবোধত গধুৰ,
বুকুৰ ভিতৰত অজৰ অমৰ পৃথিৱী; যাৰ কাষত বহিলে
উজ্জ্বল হৈ উঠে মোৰ নৰীয়া দেহ। ভ্ৰমণ বিলাসী মনৰ
শেষ হয় সকলো আয়োজন, ভৰি ছুই গুচি যায় আবেলিৰ
ব'দ, মই মাথো বহি থাকো লিৰিকি-বিদাৰি গুৰুভাৰ শিকলি।
.....আঙুলি কামুৰি পালো ঘোলা তেজ, চেঁচা বিদ্ৰোহ,
চুড়ান্ত কিবা এটা কৰাৰ মোৰ খুব লোভ, অথচ মোৰ
সেই স্পৰ্দ্ধা নাই অথবা, বিৰল প্ৰাজ্ঞতা!

৭]

মোক তাত ঠাই দিয়া য'ত তেজৰ উম, বিশ্বাসৰ আকাশচুম্বী সদৃঢ় গম্বুজ;
উজ্জীন পতাকা স্বৰূপ মোৰ যন্ত্ৰণাৰ প্ৰত্যাশা বহুত, লৈ যোৱা মোক
হেলাবঙে বৰ্ণজকা বিবেকহীন কৃতকাৰ্যতাৰ আত্মতুষ্টিৰ পৰা দূৰ
ক'বলৈ, সাৰ্থক হওঁক মোৰ জীৱন জোৰা নিবিষ্ট বিদ্ৰোহী ব্যৰ্থতা।

৮]

কমৰেড্, বুকুখন বিৰাইছে, বন্দুকটো উম দি বুকুতে থাকক,
আঁতৰাই নিনিবা; লাগিলে তৰ্জনী আঙুলিটো মোৰ
টুঁগাবতে থোঁৱা: বন্দুকৰ নলেবে জ্বলক অবিৰাম বিজুলী।
বাতিটো পাৰ হৈ গ'লে আমাৰ আবু ভয় কি?
নলেগলে লগলাগি পামগৈ ফৰকাল বেলতলাৰ পথাৰ।

১৯৭২

৫৬

ধুমুহাৰ বাতি

ধুমুহাৰ বাতি

গছবোৰে

ওভটগোৰে নাচে,

নিসৰ্গত আফালি মৰে

বতাহ,

কান্ধহীন শিপাত

বৰদৈচিলা, সবদৈচিলা; মোৰ আত্মগোপন

ল'ৰালিৰ অতৰ্কিত

বা-মাৰলি,

ধুমুহাৰ বাতিৰ গছবোৰ.....

১৯৭০

৫৭

কুলি চবাইজনী সিঞাৰি সিঞাৰি
ল'ৰাটো গ'ল যে
গ'লেই

দলানিৰ মাজত জাহ গ'ল বেলি।

মোৰ বিহুৱা-পেংপাৰ তিনিটা বিন্ধাত
সাইলাখ সেই
ল'ৰাটো

শুই আছে যে
শুলেই।

মোৰ তেজত
খঙাল কেকেটুৱাৰ
অসহিষ্ণু দাঁত,
মই যেন শৰীৰ ফালি
ওলাই যাম.....
.....দৃশ্যান্তৰ ব'দত
তোমাৰ হেঙুল হাতৰ
অফুৰন্ত গোলন্দ!

মোৰ এই শব্দবোৰ

(তবুগ কবিৰ হাতত)

স্বপ্নৰ উদ্যান চুই অহা মোৰ এই শব্দবোৰত জীৱন ধাৰাৰ সুসমা,
সময়ৰ ঘনিষ্ঠ উদ্ভাপ, মোৰ কোনো নিজস্ব আবিষ্কাৰ নাই, মোৰ ভিতৰত
এটা যেন খেতিয়ক, মই শব্দবোৰ জিভাত দি চাওঁ, কাৰ কি সোৱাদ,
হাতৰ তলুৱাত লৈ চাওঁ; কিমান তপত, মই জানো শব্দ মানুহৰ
মহৎ সৃষ্টিৰ তেজঃদীপ্ত সন্তান, মই সাধাৰণ কবি, কান্ধ সলনি কৰি
বৈ অনা মোৰ এই শব্দবোৰত মানুহৰ নিদাৰুণ অভিজ্ঞতা, বুৰঞ্জীৰ
নিষ্ঠাৰ আঁচোৰ।

১৯৭০

৬০

সাংকেতিক ধ্বনি

চহৰীয়া বাহুৰ কি মূল্য গাঁৱেভূঁয়ে যদি নোতোলে গিৰ্জাৰ্নি?
নিপুণ কবিৰ স্বাক্ষৰবাহী কবিতা যেতিয়া নষ্ট শস্যৰ মনোজ্ঞ বিজ্ঞাপন,
নিষ্ঠাবান বিৱত হোৱাটো স্বাভাৱিক, মোৰ শৰীৰৰ তন্নতন্নত
বিয়োগ-গ্লানি,
নিয়তি মই নেমানো, আতংকিত তেজ মোৰ একো একো ৰাতি সমুদ্ৰৰ
দৰে গৰ্জি উঠে, ধ্যান কেন্দ্ৰী মূহুৰ্তৰ ক'ত সেই সাংকেতিক ধ্বনি?

১৯৭০

৫

৬১

কলম মোৰ কমাৰৰ হাতৰ হাতুৰী, ভাঙি পিটি গঢ়ি লওঁ শব্দ, খেতিয়কৰ ফাল যেন চোকা; সিবলত সোণৰ সীতা, মিস্ত্ৰৰ কবত যেন বঢ়, কঠিন কাঠৰ আঁহ ফালি টানি আনো অভিজ্ঞতাৰ তেজ লগা শব্দ, চাওঁতাল মৰদৰ ধনুৰ কাঁড় যেন লক্ষ্যভেদী একো একোটা শব্দ মোৰ বস্তু-মাংস-ইচ্ছাত তীৱ হৈ উঠে, সিংহতৰ কোনোটো পৰ্বতৰ দৰে উন্মত, কোনোটো নদীৰ দৰে নত, আৰু কোনোটো বা হুদৰ দৰে গম্ভীৰ, কাবো কথাত উঠা-বহা নকৰে।

নদ-নদী-পৰ্বত চিত্ৰিত বিপুল মহাদেশৰ মই কবি, পৃথিবী মোৰ কবিতা।

১) বৰ্ষা

শাল বনেৰে বৈ আহে বতাহৰ
কুলকুল বাঁহী।
বাৰিষাৰ বতাহ যেন হতাশ প্ৰেমিক,
বুকু ভৰি থাকে দুখ, দুখৰ
সবল হাঁহি॥

২) শীত

পাতবোৰ পৰি আছে। উদং গাৰে ব'দ লৈছে গছবোৰে।
শুকান ঘাঁহত বন কৰা পাট যেন ব'দ। দূৰত ম'হৰ শিঙৰ দৰে
ফেৰপাতি থকা পাহাড়টো সৰটি আছে নৈৰ নিজান সুৰে।

৩) বসন্ত

জ্বন্দুক কৰি বাজিল জ্বন্দুকা। 'চেনীমৰা বাগিছাৰ চিঠি, লৈ কোবাল
খোজেৰে গুছি গ'ল ডাকোৱাল। গছে গছে হেঁপাহৰ বঙীন বুমাল!

বেশ্যান্তৰিত শাসক স্বভাবদোষত স্ফীতোদৰ বণিকৰ ক্ৰীতদাস, সন্যাসে
শোভা কৰে জানো কবিক, কলম যাৰ জাগৰ তবোৱাল? কাব্যতো নহয়
সহজ পণ্য, অন্য ধাতুৰে গঢ়া তাৰ বিপন্ন শৰীৰ, তেজত প্ৰতিবাদ,
সত্তাত বিপ্লৱ।

নেব্দুদা, মই তোমাৰ কুৰিটা প্ৰেমৰ কবিতা পঢ়িছো, আৰু জানো
প্ৰেমৰ কবিতাবে বচা এটা হতাশাৰ গানত মৰ্ত্ত ভাঙনৰ হাতুৰী
কিমান গধুৰ!

উপৰ্জি পুৱাতে ধানৰ সোণোৱালী বন্ধুকজ্বন্ধুক মাত,
মোৰ ভোকৰ ভোগালি

মলমলীয়া গোলন্দ

উৰি যাব নেকি,

পাখিত

তেজে ফুটো ফুটো যেনিবা কমাৰশাল;

বজাৰ দ'ল ভাঙিব পায় নে নেপায় নেজানো,

মোৰ হলে দেওলগা হাত।

ভাই! সময় বৰ্জি আহিবা এদিন, ফু-মাৰি চোতালত
লগে ভাগে খাম দুখৰ ধানৰ এসাজ ভাত॥

আকৌ দেশ

গোটেইখন দেশ,

গোটেইখন দেশৰ নিদ্রাহীন চকুৰ গৰিষ্ঠ এন্ধাৰত গজ্জ

ইচ্ছাৰ মেঘ,

মোৰ ফেৰাৰী খোজত উম্বল দেশ, দেহৰ শেষত

আকৌ দেশ।

দুঃসাহসী তেজৰ কবিতা

মাজৰাতি নৈত বুৰ মাৰি ধুই আহো তুচ্ছ দৈনন্দিনতা,

সংকল্প মন্ত্ৰেৰে সজাও ইচ্ছাৰ যজ্ঞ-ঘোঁড়া;

বতাহত উৰে দিকবিদিক মোৰ দুঃসাহসী তেজৰ কবিতা।

১৯৭৪

কবিতা যেতিয়া

এটা কবিতাৰ কাৰণে ফুলগুৰিৰ পৰা তেভাগা-তেলেংগানাৰ
বিস্ময়কৰ বহুতো সময়, যেতিয়া উজ্জ্বল হয় সাধাৰণ মানুহ,
সিহঁতৰ আলোকধন্য হাতে স্পৰ্শ কৰিব পাৰে অসামান্য
আকাশ, তেনে এটা মহাঘৰ্য্য দিনৰ মহতী কবিতা, ইতিহাস
যাৰ জনক, কবি য'ত অনিবাৰ্য্য সময়ৰ মন্ত্ৰমুগ্ধ লিপিকাৰ,
তেনে এটা কবিতাৰ উত্তাপ, তাৰ স্বতঃস্ফূৰ্ত গতিশীলতা আদিগন্ত
ব'দৰ দৰে হৃদপিণ্ডৰ ওপৰত এনেকৈ পৰে যে তাক অস্বীকাৰ
কৰাৰ ক্ষমতা শক্তিশালী কবিৰো সাধ্যৰ অতীত, এনে
এটা কবিতা ফুলগুৰিৰ পৰা যেতিয়া তেভাগা-তেলেংগানা.....

১৯৭৪

মই কবি, কৃতিত্বৰে পাব হৈ আহিছো বুবঞ্জীৰ বহু ভয়ংকৰ দিন।
শব্দই মোক দিছে প্ৰতিবোধৰ অসামান্য ক্ষমতা, অৰ্থৰ শৃংখলা, নিৰ্ভুল
হোৱাৰ ইচ্ছা, সেয়ে, প্ৰয়োজনত পুনৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিছো বিপৰ্য্যস্ত শব্দৰ
নিৰ্বাসিত অৰ্থ।

শব্দ মোৰ শব্দভংকৰ সংগীত কিম্বা উচ্চতৰ গণিত।

থাকক অবিবেকী যুদ্ধ, মহামাৰী বসন্ত, শব্দ মোৰ চিৰাচৰিত
প্ৰতিকূলতাত আৱত্ৰাধীন নিপদগতাৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ অকপট তবোৱাল।
মোৰ আন কোনো সত্তা নাই, শব্দৰ সতে মোৰ অভিন্ন সংসাৰ;
যাবে, খন্ড খন্ড কৰি তুলি ধৰো বক্তাস্ত স্বদেশ-স্বকাল;

স্বপ্নৰ নিটোল দেহেৰে গঢ়া অসম্ভৱ ভবিষ্যত।